

Урок літератури рідного краю
Автор: учитель української мови та літератури
Марчуковська Л.Г.

“Цвісти казковим цвітом між небом і землею...”

(за творчістю Ю. М. Хмелевського)

Тема: “Цвісти казковим цвітом між небом і землею...”

Мета:

- ознайомити учнів із творчістю місцевого поета Ю.Хмелевського;
- розвивати в школярів інтерес до культури та літератури рідного краю;
- виховувати повагу до історичного минулого Вінниччини;
- розвивати в учнів навички ідейно - художнього аналізу поетичних творів.

Тип уроку: урок – зустріч за участю голови районного літературно – мистецького об’єднання «Оберіг» Ю.М.Хмелевського

Методи і прийоми: виразне читання, бесіда, проблемні ситуації, аналіз поезій.

Обладнання: збірки поезій, ілюстрації;

Міжпредметні зв'язки: історія, географія, народознавство, музика, образотворче мистецтво.

Хід уроку:

Єднатися зі світом і тілом, і душею,
Цвісти казковим цвітом між небом і землею...

Ю.Хмелевський

План уроку

- 1.Представлення поета
2. Творча палітра Ю.Хмелевського
- 1.Громадянська лірика
- 2.Філософська лірика про красу природи рідного краю
3. Роздуми про призначення поета і поезії

I. Організація класу.

II. Оголошення теми та мети уроку.

III. Сприйняття та засвоєння учнями навчального матеріалу.

1.Слово вчителя.

Скажіть, які поетичні, прозові твори ви вивчали на уроках української літератури? А чи часто вам доводилося зустрічатися з їхніми авторами?

Сьогодні на уроці у нас у гостях місцевий поет, творча людина, якого усі ви добре знаєте, голова районного літературно – мистецького об'єднання «Оберіг» Ю.М.Хмелевський.

Наш урок - це свято зустрічі з високою поезією, якої так часто не вистачає у нашому повсякденному житті

2. Виступ Ю. Хмелевського

Запрошуємо до слова Ю.М. Хмелевського

Хмелевський Юрій Миколайович

Народився 8 квітня 1967 року в м. Тульчин, Вінницької області. Мати привила йому любов до книжки, до художньої літератури. В 1990 році закінчив історичний факультет Одеського державного університету ім. І.Мечнікова, в 2002 році - Одеський регіональний інститут Української академії державного управління при Президентіві України. Працював вчителем історії та суспільствознавства в середніх школах Тульчинського району (1990-1994 роки). Одружений. Дружина — вчителька іноземної мови Тульчинської СЗШ № 3. Мають двоє дітей. Державний службовець з 1994 року (відділ молоді та спорту виконкому Тульчинської районної ради. Тульчинський районний центр „Соціальна служба для молоді”, відділ (сектор) з питань внутрішньої політики Тульчинської райдержадміністрації). Літературною діяльністю займається з 11 років, але друкуватися почав у періодичній пресі значно пізніше. Переважно працює у жанрі поезії (філософська, патріотична лірика, гумор), Член районного літературно-мистецького об'єднання "Оберіг" з 1995 року. Твори Ю. Хмелевською надруковані в колективних альманахах "Вітрила"(№ 1)(Тульчин, і 996), "Подільська пектораль"(Вінниця, 2002), "17 вересня"(Вінниця, 2002), "Вітрила"(№ 3)(Вінниця, 2005), „Сторожові вогні над Божою рікою"(Вінниця, 2007), „Слово про Леонтовича..."(Тульчин, 2007). „Ми в дорогу вийшли на світанні"(Вінниця, 2009), журналі "Вінницький край"(2004, № 1), у Всеукраїнській православній газеті „Наша віра", в районній та обласних газетах. З січня 1998 року — голова Конгресу української інтелігенції Тульчинщини. З вересня 2003 року — голова Тульчинського районного літературно-мистецького об'єднання "Оберіг".

1. Літературно – музична композиція

«Росте угору буйноцвіт, щоб заявить, чії ми діти !»

Коли сьогодні важко вкрай,

Не падай духом, українцю !

Ти зерна істини збирай –

Душа насититься по вінця.

Ім'я цій істині — земля,

Де народились ми з тобою,
Прекрасна, пишна звіддаля.
Водночас змучена журбою...
Чому її сучасний рід
Нащадок гетьманів вельможних
Ріку випробувань убрід
Не перетнув ще переможно ?!
Що нас лякає, друже мій ?
Ми ж праці здавна не цурались !
Це дім наш рідний, добрий, свій..
Ми не втекли, ми тут zostались !
Хай Україну цілий світ
Зарозуміло „не помітив“...
Росте угору буйноцвіт,
Щоб заявить, чиї ми діти !
Коли сьогодні лячно так,
Хай пам'ять виступить на чати,
Бо незалежність — Божий знак,
Її не гоже нам втрачати !
Бо за плечима - товща літ
І предків гурт преславноликий..
Чи чуєш їхній заповіт ?
Вперед, бо шлях такий великий!
Щодня ми чуємо про клани.
Про змови, невідомі люду.
Із політичної реклами
Ковтаємо чимало бруду.
Минають, як бурхливі води,
Програми, партії, обличчя...
Усе приходить і відходить,
А Україна буде вічно !

Бесіда

1. Яка головна думка літературно – музичної композиції?
2. Як ви розумієте рядки: «Росте угору буйноцвіт, щоб заявить, чиї ми діти !»?

3. Знайдіть у тексті афоризми (Усе приходить і відходить, а Україна буде вічно !Коли сьогодні важко вкрай, не падай духом, українцю !

Слово учителя.

Творча палітра Ю. Хмелевського представлена прекрасними зразками філософської лірики, наповненої потужним ліричним струменем любові до життя, всього прекрасного на цій землі...Такими є поезії «Струмок», «Хай дощик скропить наші рани...» та ін.
(Виразне читання та аналіз поезій учнями)

Струмок

Течу струмком я між людьми,
Хто схоче — той нап'ється
Чолом, руками чи грудьми
Торкнеться мого серця.
Коли отримую, бува,
З брудних чобіт образу,
Жива вода - дзвінкі слова
Темнішають відразу.
Але дарма ! В потоці сліз
Прозорішає слово
І знов струмок снагу поніс,
Всміхнувшись загадково.

Хай дощик скропить наші рани
Осінніх роздумів сумних...
Душа із мороку повстане
До мрій небесно осяйних!
Хай виснуть сивочолі хмари,
Холодно - мідна сонця тінь...
У серці вибухнуть стожари
Сожетів, образів, творінь!
Я словом осінь возвеличу
За всі контрасти і жалі,
Себе у слові обезличу
Листочком жовтим на землі

Між небом і землею

Між небом і землею
Живемо цілий вік
І долею своєю
Всяк скаржитися звик.
• Ну, як життя ? - Погано
• Як справи ? - Не питай !
У собі надто рано
Зневірились украй !
Поглянь уважно всує
На дерево в садку :
Воно плоди дарує,
А не печаль гірку !
Гілками прагне неба,
Корінням - у землі.
Ось так нам жити треба,
Забувши думи злі,
Єднатися зі світом і тілом, і душею,
Цвісти казковим цвітом
Між небом і землею.

Скрипить тужливо гойдалка в садочку,
Висить у небі хмарка - білий пух.
На квіти, як на вишиту сорочку,
Спадає голий вечір - Божий дух.
Жаданої самотності натхнення
Торкає ніжним трепетом чоло.
Народжується слово-одкровення,
Що думкою крізь серце проросло.
Ніхто це не помітить, не осудить,
Я з небом тиху бесіду веду...
Холодний час ритмічно б'є у груди,
Скрипить тужливо гойдалка в саду.

Бесіда

1. Які образи поезій запам'яталися найбільше?
2. Знайдіть у творі «Між небом і землею» метафори.

3. Якими у творі виступають образи душі і долі ? («Адреси моєї душі»)
4. З ким порівнює себе автор (з листочком жовтим на землі, зі струмком)

Слово учителя

У творчості Ю. Хмелевського представлено вірші про роль і призначення поета і поезії в суспільстві. Супутницею, порадицею в житті для Юрія Миколайовича є поетична муза:

Не від поезії душа болить, без неї -
Супутниці, порадиці моєї...
Не від біди холоне серце, від байдужжя -
Смертельного, убивчого оружжя !
Тепло в зіницях стократ дужче за Ярило,
Воно дає надію нам і силу.
Не вірте, люди, що усі ми супостати,
Душа у кожного — трава прим'ята :
Підніметься укотре з бруду і зміцніє,
Довкіль життєвий лан добром засіє

Присадкуватий і незграбний світ
Тримає душу міцно у лещатах,
Щомиті вимагає в неї звіт
Про всі потреби і про всі затрати...
А ти не вір, що це і є життя,
А ти відчуй, як крила тиснуть плечі.

Душа ж бо не примара й не сміття.Літати подарована до речі !
І хай зникає непомітно грань
Між тим, що є і витвором уяви.
Між світом запланованих страждань
І творчим злетом під прицілом слави

Можна писати про все,
Можна писати про дещо.
Краще чи гірше ... Невже
Більшого не завершить ?
Доля твій шлях пряде,
Задуми — тіні ширяють ...

Де ж те осяяння, де,
Що лише обрані мають ?
Книги і стіни мовчать,
Як і дерева зимові.
Рими птахами ячать
Сумішшю болі й любові.
Час подарує тріумф
Тим, хто чекати береться
З'яви окрилених дум
З стукоту щирого серця.

Діждись, діждись тієї миті.
Коли сполохані думки,
Як діти, римами сповиті,
В стрункі шикуються рядки !
Це — не розвага для амбіцій.
Не марнославства спориші ...
У будь-якому часі й віці
Це порятунок для душі.

На пероні

Тримає в майбутнє білет
Скупий на слово поет.
Ніколи не був скнарою.
Ні вождиком, ні отарою.
Стоїть собі поміж люди:
Що буде, те і буде!
Навколо спокус багато,
Та це не його свято.
Жити самотньому важко,
Бо творчість — як та монашка:
Молиться тільки Богу...

Ну, хто пошанує небогу? Ощадливий словом поет
Тримає в майбутнє білет.
Валіза його готова:

Там тихо дрімає ... мова!
Це - скарб його титанічний
Той біль головний вічний...
Кому цей дивак потрібний:
Не свій, не „ручний", не рідний?
Ніс жадібний і не ранній,
Щоб все від життя брати,
А може натомість останній
Окрайчик серця віддати! (2008)

Слово вчителя

Найпрекрасніше, трепетне почуття кохання оспівано у творчості Ю.Хмелевського . Для поета любов – це казка, у якій головною героїнею є Пані Жінка, це найтонші порухи душі, це мрія і ніжність

Я вірю в любов, як в казку
І любов, як в казку,
Як у пожежу і потоп...
Не переконуйте, будь-ласка,
В безпечності таких висот !
Ласкаві погляди, розмови
Нам не забути, не згадать.
Волосся - марево шовкове
І губи квіткою горять.
Хай час минає в круговерті,
Хай з ніг на голову став світ,
Я зберігаю у конверті
Той лист, той подих, той привіт.
Хай розум холодно сміється,
Кепкує доля часто з пас,
Гаряче серце б'ється, б'ється.
Як нагадає милий час !
В любов не вірим, та чекаєм,
Дарма, що пані не проста
І пекло називаєм раєм,
Як поряд — трепетні уста !

Пані Жінка

У березневий день весни
Ти настрій серця поясни,
Коли у безтурботні сні
Приходить образ цей ясний:
Вона - і сонячна краса,
І очі — райські небеса,
І материнства дивосвіт,
Кохання зоряний політ...
Всіх наших подвигів оцінка
її величність — пані Жінка! (2009)

Бесіда

1. Якою постає любов у творах поета? Знайдіть порівняння.
2. Що об'єднує поезії про кохання?

Підсумок уроку .Слово вчителя

Сьогодні на уроці представлено лише невелику частину мистецького доробку нашого місцевого поета Ю.Хмелевського. Ми ознайомилися із кращими зразками громадянської, філософської, інтимної лірики поета. Вічними, як саме життя, є теми рідної України, кохання, безмежної любові до навколишнього світу, до людей .

Домашнє завдання: Вивчити напам'ять улюблену поезію.